

Закон о наслеђивању

Закон је објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 46/95. Види: Одлуку УС РС, IУ бр. 358/95 - 101/2003-18.

Глава прва

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет наслеђивања

Члан 1.

Наслеђује се заоставштина.

Заоставштину чине сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти.

Заоставштину не чине предмети домаћинства мање вредности (покућство, намештај, постељина и слично) који служе свакодневним потребама оставиоцевих потомака, његовог брачног друга и родитеља, ако су са оставиоцем живели у истом домаћинству, већ они постају заједничка својина ових лица.

Заоставштину не чине добра за које су оставиоцеву имовину увећали његови потомци који су с њиме живели у заједници и својим трудом, зарадом или иначе му помагали у привређивању, већ та добра припадају потомку, сразмерно делу за који је увећао оставиоцеву имовину.

Основи наслеђивања

Члан 2.

Наследити се може на основу закона и на основу завештања (тестаментa).

Способност за наслеђивање

Члан 3.

Наследити може само онај ко је жив у тренутку оставиоцеве смрти.

Наследити може и дете већ зачето у тренутку оставиоцеве смрти ако се роди живо.

На основу завештања може наследити и правно лице, ако посебним прописима није што друго одређено.

Одредбе претходних ставова важе и за испоруку (легат) и друге користи из завештања.

Недостојност за наслеђивање

Члан 4.

Не може наследити на основу закона или завештања, нити стећи какву корист из завештања (недостојан је):

1) онај ко је умишљајно усмртио оставиоца или је то покушао,

2) онај ко је принудом, претњом или преваром навео оставиоца да сачини или опозове завештање или неку његову одредбу, или га је у томе спречио;

3) онај ко је у намери спречавања оставиоцеве последње воље уништио или сакрио његово завештање, или га је фалсификовао;

4) онај ко се теже огрешио о законску обавезу издржавања оставиоца, или му је ускратио нужну помоћ;

Суд на недостојност пази по службеној дужности.

Престанак недостојности

Члан 5.

Оставилац може опростити недостојност.

Опроштај мора бити учињен у облику потребном за завештање.

Положај потомака недостојног

Члан 6.

Недостојност не смета потомцима недостојног и они наслеђују као да је недостојан умро пре оставиоца.

Наследна права странаца

Члан 7.

Страни држављани у Републици Србији имају, под условом узајамности, исти наследни положај као и домаћи држављани, ако међународним уговором није друкчије одређено.

Глава друга

НАСЛЕЂИВАЊЕ НА ОСНОВУ ЗАКОНА

I. ЗАКОНСКИ НАСЛЕДНИЦИ

Круг законских наследника

Члан 8.

На основу закона, оставиоца наслеђују: његови потомци, његови усвојеници и њихови потомци, његов брачни друг, његови родитељи, његови усвојиоци, његова браћа и сестре и њихови потомци, његови дедови и бабе и њихови потомци и његови остали преци.

Наслеђује се по наследним редовима.

Наследници ближег наследног реда искључују из наслеђа наследнике даљег наследног реда.

Република Србија је последњи законски наследник.

1. Први наследни ред

Оставиочеви потомци и брачни друг

Члан 9.

Први наследни ред чине оставиочеви потомци и његов брачни друг.

Оставиочева деца и брачни друг наслеђују на једнаке делове.

Кад постоји оставиочево дете коме оставиочев брачни друг није родитељ, а имовина брачног друга је већа од оне која би му припала при подели заоставштине на једнаке делове, онда свако оставиочево дете може наследити до два пута више него брачни друг ако суд, пошто размотри све околности, оцени да је то оправдано.

Право представљања

Члан 10.

Ако оставиочево дете не може или неће да наследи, његов део на једнаке делове наслеђују његова деца (унуци оставиочеви), а кад неки од оставиочевих унука не може или неће да наследи, његов део на једнаке делове наслеђују његова деца (праунуци оставиочеви) и тако редом све докле има оставиочевих потомака.

Ако оставилац нема потомства

Члан 11.

Кад оставилац нема потомства, брачни друг не наслеђује у првом наследном реду.

2. Други наследни ред

Оставиочев брачни друг и родитељи

Члан 12.

Други наследни ред чине оставиочев брачни друг и оставиочеви родитељи и њихово потомство.

Оставиочев брачни друг наслеђује половину заоставштине, а другу половину на једнаке делове наслеђују оставиочеви родитељи.

Ако оставиочев брачни друг не може или неће да наследи, заоставштину на једнаке делове наслеђују оставиочеви родитељи.

Ако оставиочеви родитељи имају потомства

Члан 13.

Ако оставиочев родитељ не може или неће да наследи, његов део на једнаке делове наслеђују његова деца (браћа и сестре оставиоца), његови унуци и праунуци и његови даљи потомци, по правилима која важе када оставиоца наслеђују његови потомци.

Ако оставиочеви родитељи не могу или неће да наследе, њихов део наслеђују њихови потомци, онако како је одређено у претходном ставу.

Ако оставиочев родитељ нема потомства

Члан 14.

Ако оставиочев родитељ нема потомства а не може или неће да наследи, његов део наслеђује други оставиочев родитељ, а ако ни он не може или неће да наследи, његови потомци наслеђују све што би припало родитељима, онако како је одређено у претходном члану.

Ако оставиочеви родитељи немају потомства

Члан 15.

Ако оставиочеве родитељи немају потомства а не могу или неће да наследе, брачни друг наслеђује целокупну заоставштину.

3. Наследни ред

Оставиочеве дедови и бабе

Члан 16.

Трећи наследни ред чине оставиочеве дедови и бабе и њихово потомство.

Оставиочеве деда и баба са очеве стране (очева лоза) наслеђују половину заоставштине, а другу половину наслеђују деца и баба с мајчине стране (мајчина лоза).

Права деде и бабе исте лозе

Члан 17.

Деда и баба исте лозе наслеђују на једнаке делове.

Ако неки од ових предака не може или неће да наследи, његов део наслеђују његова деца, његови унуци и његови даљи потомци, по правилима која важе када оставиоца наслеђују његови потомци.

У свему осталом што се тиче наследног права деде и бабе исте лозе и њиховог потомства важе правила по којима наслеђују оставиочеве родитељи и њихови потомци.

Ако деда и баба исте лозе немају потомства

Члан 18.

Ако деда и баба исте лозе немају потомства а не могу или неће да наследе, њихов део наслеђују деда и баба друге лозе, њихова деца и унуци и њихови даљи потомци, онако како је одређено у претходном члану.

4. Четврти наследни ред

Оставиочеве прадедови и прабабе

Члан 19.

Четврти наследни ред чине оставиочеве прадедови и прабабе.

Оставиочеве прадедови и прабабе са очеве стране наслеђују на једнаке делове половину заоставштине, а другу половину на једнаке делове наслеђују оставиочеве прадедови и прабабе с мајчине стране.

Ако неки од ових предака не може или неће да наследи, његов део наслеђује његов брачни друг, ако је предак оставиочев.

Ако пар предака исте лозе не може или неће да наследи, њихов део наслеђује други пар предака исте лозе.

Ако прадедови и прабабе једне лозе не могу или неће да наследе, њихов део наслеђују прадедови и прабабе друге лозе.

5. Остали наследни редови

Оставиочеве остали преци

Члан 20.

После оставиочевих прадедова и прабаба, заоставштину наслеђују његови даљи преци, редом, сходно правилима под којима наслеђују његови прадедови и прабабе.

6. Република Србија као законски наследник

Кад и како Република Србија наслеђује

Члан 21.

Република Србија наслеђује ако оставилац нема других законских наследника.

Република Србија не може се одрећи наслеђа.

Заоставштину коју Република Србија наследи постаје државна имовина.

II. ПОСЕБНА ПРАВИЛА ЗА НЕКЕ ЗАКОНСКЕ НАСЛЕДНИКЕ

1. Оставиочев брачни друг

Када брачни друг губи право законског наслеђивања

Члан 22.

Брачни друг губи право законског наслеђивања:

- 1) ако је оставилац био поднео тужбу за развод брака а после његове смрти се утврди да је тужба била основана;
- 2) ако је његов брак са оставиоцем поништен после оставиочеве смрти, а из разлога који су брачном другу били познати у тренутку закључења брака;
- 3) ако је његова заједница живота са оставиоцем била трајно престала његовом кривицом или у споразуму са оставиоцем.

а) Повећање наследног дела брачног друга у другом наследном реду

Услови

Члан 23.

Кад је позван на наслеђе с наследницима другог наследног реда и нема нужних средстава за живот, брачни друг може у року од једне године од смрти оставиочеве захтевати доживотно уживање (плодоуживање) на целини или делу заоставштине коју су наследили остали наследници.

Кад је вредност заоставштине тако мала да би њеном поделом запао у оскудицу, брачни друг може захтевати у својину целокупну заоставштину.

При одлучивању суд нарочито цени дужину трајања заједнице живота оставиоца и брачног друга, имовно стање и способност за привређивање брачног друга и осталих наследника и вредност заоставштине.

Ненаследивост права

Члан 24.

Ако брачни друг умре пре остварења права на повећање наследног дела, то право не прелази на његове наследнике.

Преиначење и укидање доживотног уживања

Члан 25.

Брачни друг и остали наследници увек могу споразумом доживотно уживање преиначити у доживотну ренту.

Кад се промене прилике због којих је брачном другу припало доживотно уживање или рента, суд може, на захтев осталих наследника, доживотно уживање или ренту укинути.

При одлучивању суд нарочито цени лично, брачно и имовно стање брачног друга и осталих наследника.

б) Смањење наследног дела брачног друга у другом наследном реду

Услови

Члан 26.

Кад је брачни друг позван на наслеђе с наследницима другог наследног реда, а оставиочева наслеђена добра чине више од половине његове посебне имовине, остали наследници могу у року од једне године од смрти оставиочеве захтевати смањење наследног дела брачног друга до четвртине заоставштине ако заједница живота оставиоца и брачног друга није трајала дуже времена.

При одлучивању о обиму смањења наследног дела брачног друга суд цени вредност оставиочевих наслеђених добара и дужину трајања заједнице живота оставиоца и брачног друга.

Део за који је наследни део брачног друга смањен суд додељује само наследнику који је захтев поставио.

Наследивост права

Члан 27.

Ако наследник који није захтевао смањење наследног дела брачног друга умре пре истека рока за постављање захтева, то право припада његовим потомцима, ако су његови наследници, у року од шест месеци од његове смрти.

Право брачног друга на избор и ненаследивост права избора

Члан 28.

Све докле се не реши о захтеву осталих наследника брачни друг може уместо наслеђа у својину изабрати доживотно уживање на половини заоставштине.

Ако брачни друг умре пре давања изјаве о избору, његови наследници могу наследити само у својину.

Изјава о избору и њен поништај

Члан 29.

Ако је изјава о избору дата под условом или роком, сматраће се да ни услов ни рок не постоје.

Изјава о избору не може се опозвати, али се може поништити ако је последица принуде, преваре, претње или заблуде.

Ако се после окончања поступка за расправљање заоставштине пронађе нова имовина, већ учињен избор протеже се и на ту имовину.

Преиначење доживотног уживања у ренту

Члан 30.

Брачни друг и остали наследници увек могу споразумом доживотно уживање преиначити у доживотну ренту.

2. Оставиочеве родитељи

Услови за повећање наследног дела родитеља

Члан 31.

Кад су позвани на наслеђе са оставиочевим брачним другом а немају нужних средстава за живот, оставиочеве родитељи могу у року од једне године од смрти оставиочеве захтевати доживотно уживање на целини или делу заоставштине коју је наследио брачни друг.

Ако је заједница живота оставиочевих родитеља трајно престала, родитељ који нема нужних средстава за живот, а заједница живота није престала његовом кривицом, може захтевати доживотно уживање и на целини или делу заоставштине коју је наследио други оставиочев родитељ.

Ако оставиочев родитељ не може или неће да наследи, родитељ који нема нужних средстава за живот може захтевати доживотно уживање и на целини или делу заоставштине коју су наследили потомци другог родитеља.

Кад је вредност заоставштине тако мала да би њеном поделом запали у оскудицу, оставиочеве родитељи могу захтевати у својину целокупну заоставштину.

Шта суд нарочито цени

Члан 32.

При одлучивању о захтеву оставиочевих родитеља, суд нарочито цени имовно стање и способност за привређивање родитеља, оставиочевог брачног друга и потомака родитеља који не може или неће да наследи, дужину трајања заједнице живота оставиоца и брачног друга и вредност заоставштине.

Ненаследивост права

Члан 33.

Ако оставиочеве родитељи умру пре остварења права на повећање наследног дела, то право не прелази на њихове наследнике.

3. Усвојеник

Усвојеник из потпуног усвојења

Члан 34.

Усвојеник из потпуног усвојења, његови потомци и његови усвојеници из потпуног усвојења и њихови потомци наслеђују усвојиоца и његове сроднике исто као што деца и њихови потомци наслеђују своје родитеље и њихове сроднике.

Усвојеник из потпуног усвојења и његови потомци не наслеђују усвојеникове крвне сроднике, нити ови наслеђују усвојеника и његове потомке.

Усвојеник из непотпуног усвојења

Члан 35.

Усвојеник из непотпуног усвојења, његови потомци и његови усвојеници из потпуног усвојења и њихови потомци наслеђују само усвојиоца исто као што њихови потомци наслеђују своје родитеље ако та права при усвојењу нису ограничена или искључена.

Непотпуно усвојење не смета наслеђивању између усвојеника и његових крвних сродника.

Члан 36.

Усвојеник из непотпуног усвојења и његови потомци не наслеђују усвојиоца ако је усвојилац био поднео захтев за престанак усвојења а после његове смрти се утврди да је захтев био основан.

4. Усвојилац

Усвојилац из потпуног усвојења

Члан 37.

Усвојилац из потпуног усвојења и његови сродници наслеђују усвојеника и његове потомке исто као што родитељи и њихови сродници наслеђују своју децу и њихове потомке.

Усвојилац из непотпуног усвојења

Члан 38.

Усвојилац из непотпуног усвојења и његови сродници не наслеђују усвојеника.

Изузетно, ако усвојилац нема нужних средстава за живот а усвојеник нема наследника из првог наследног реда, усвојилац може у року од једне године од смрти усвојеникове захтевати доживотно уживање на делу заоставштине ако при усвојењу нису била искључена усвојеникова наследна права.

При одлучивању суд цени дужину трајања усвојења, обим усвојеникових наследних права, вредност заоставштине и имовно стање наследника позваних на наслеђе.

Ако усвојилац умре пре остварења права на наслеђивање, то право не прелази на његове наследнике.

III. НУЖНИ НАСЛЕДНИЦИ

1. Положај нужних наследника и природа нужног дела

Ко су нужни наследници

Члан 39.

Нужни наследници су оставиоцехи: потомци, усвојеници и њихови потомци, брачни друг, родитељи, усвојилац, браћа и сестре, дедови и бабе и остали преци.

Усвојилац из непотпуног усвојења, оставиочева браћа и сестре, његови дедови и бабе и његови остали преци нужни су наследници само ако су трајно неспособни за привређивање а немају нужних средстава за живот.

Нужни наследник може бити само онај ко је по законском реду наслеђивања позван на наслеђе.

Нужни део

Члан 40.

Нужним наследницима припада део заоставштине којим оставилац није могао располагати и који се назива нужним делом.

Нужни део потомака, усвојеника и његових потомака и оставиочевог брачног друга је половина, а нужни део осталих нужних наследника је трећина дела који би сваком од њих припао по законском реду наслеђивања.

Ако нужни наследник не може или неће да наследи, његов нужни део не прираста осталим нужним наследницима.

Намирење нужних наследника и одговорности за оставиочеве дугове

Члан 41.

Нужни наследник се намирује после оставиочевих поверилаца а пре испорукопримаца (легатара).

Нужни наследник не одговара за оставиочеве дугове, до висине вредности нужног дела.

Повреда нужног дела

Члан 42.

Нужни део је повређен ако је вредност оставиочевиx завештајних располагања и поклона учињених нужном наследнику или лицу уместо кога овај долази на наслеђе мања од вредности наследниковог нужног дела.

Природа права на нужни део

Члан 43.

Нужном наследнику припада новчана противвредност нужног дела (облигационо право).

На захтев нужног наследника, суд може одлучити да овом припадне одређени део ствари и права који чине заоставштину (стварно право).

Одредбе претходних ставова важе само ако оставилац у завештању не одреди природу нужног дела.

Ко су дужници нужног наследника

Члан 44.

Нужном наследнику новчану противвредност солидарно дугују сви завештајни (тестаментални) наследници и испорукопримци, сразмерно делу заоставштине који су добили ако из завештања не следи што друго.

Кад је то недовољно, нужни наследник може захтевати допуну новчане противвредности, сходно правилима за враћање поклона.

Погодовани испорукопримац

Члан 45.

Кад је завешталац одредио више испорукопримаца и наредио да се неки од њих намири пре осталих, он постаје дужник нужног наследника само ако остали не могу намирити нужни део.

Сразмерно смањење испорука наложених завештајном наследнику или испорукопримцу

Члан 46.

Завештајни наследник који је нужном наследнику исплатио нужни део може захтевати сразмерно смањење испоруке која га терети ако из завештања не следи што друго.

Исто важи и за испорукопримца коме је завешталац наложио да из своје испоруке нешто испуни.

Нужни део с теретом и право избора

Члан 47.

Ако оставилац нечим оптерети нужни део (испоруком, налогом, условом или роком), сматраће се да је наследников нужни део без терета.

Кад оставилац нужном наследнику завешта више од нужног дела и нечим га оптерети, нужни наследник може изабрати увећани део, уз испуњење терета, или само нужни део, без терета.

2. Израчунавање нужног дела

Утврђивање вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део

Члан 48.

Најпре се пописује и процењује целокупна имовина коју је оставилац имао у тренутку смрти, заједно са свим његовим завештајним (тестаменталним) располагањима, свим његовим потраживањима, па и оним према неком од наследника, изузев очигледно ненаплативим.

Од тако утврђене вредности одбија се затим износ оставиочевиx дугова, као и износ трошкова пописа и процене заоставштине и уобичајених трошкова његове сахране.

Тако добијеном остатку додаје се вредност свих поклона које је оставилац ма на који начин учинио неком од законских наследника, независно од тога ком наследном реду припадају и да ли могу и хоће да наследе, као и вредност поклона за које је оставилац наредио да се наследнику не урачунају у наследни део.

Конечно, свему томе додаје се и вредност поклона које је оставилац у последњој години свог живота учинио онима који нису законски наследници.

Члан 49.

У вредност заоставштине на основу које се израчунава нужни део не улазе добра која је законски наследник стекао пуноважним уговором о уступању и расподели имовине за живота, оно што је

оставилац утрошио на издржавање и школовање законског наследника, поклони учињени у добротворне и друге општекорисне сврхе ни мањи уобичајени поклони.

Шта се сматра поклоном

Члан 50.

Поклоном се сматра свако одрицање од права, па и одрицање од наслеђа у корист одређеног наследника, отпуштање дуга, оно што је оставилац за живота дао наследнику на име наследног дела или због оснивања или проширења домаћинства или обављања занимања, као и свако друго бесплатно располагање.

Одређивање вредности поклона

Члан 51.

При процењивању поклона цени се вредност поклоњене ствари у тренутку утврђивања вредности заоставштине, али према њеном стању у време када је поклоњена.

Ако се поклон састоји у осигурању

Члан 52.

Када се поклон састоји у осигурању у корист поклонопримца, као вредност поклона узима се збир уплаћених премија ако је тај збир мањи од осигуране суме.

Ако је збир уплаћених премија већи од осигуране суме, као вредност поклона узима се осигурана сума.

3. Правила ако је нужни део стварно право

Смањење завештајних располагања и враћање поклона

Члан 53.

Кад је нужни део повређен, смањују се завештајна располагања, а враћају се и поклони ако је то потребно да се нужни део намири.

Сразмерно смањење завештајних располагања

Погодована испорука

Члан 54.

Завештајна располагања смањују се у истој сразмери, без обзира на њихову природу и обим ако из завештања не следи што друго.

Ако је завешталац оставио више испорука и наредио да се нека од њих испуни пре осталих, та се испорука смањује само ако вредност осталих не досеже да се намири нужни део.

Смањење испорука наложених завештајном наследнику или испорукопримцу

Члан 55.

Завештајни наследник чији је наследни део смањен због допуне нужног дела може захтевати сразмерно смањење испоруке која га терети ако из завештања не следи што друго.

Исто важи и за испорукопримца коме је завешталац наложио да из своје испоруке нешто испуни.

Редослед враћања поклона

Члан 56.

Поклони се враћају обрнуто реду којим су чињени.

Поклони учињени истовремено враћају се сразмерно.

Положај поклонопримца који враћа поклон

Члан 57.

Поклонопримац се сматра савесним држаоцем све докле не сазна за захтев за враћање поклона.

4. Застарелост права

Ако је нужни део облигационо право

Члан 58.

Ако је нужни део повређен завештањем, исплата новчане противвредности може се захтевати у року од три године од дана проглашења завештања.

Ако је нужни део повређен и поклонима, допуна новчане противвредности може се захтевати у року од три године од смрти оставиоачеве.

Ако је нужни део стварно право

Члан 59.

Смањење завештајних располагања може се захтевати у року од три године од дана проглашења завештања.

Враћање поклона може се захтевати у року од три године од смрти оставиоцеле.

5. Ко може захтевати нужни део и наследивост права

Члан 60.

Исплату новчане противвредности, односно смањење завештајних располагања и враћање поклона могу захтевати нужни наследници.

Ако оставиоцев потомак или усвојеник који није захтевао нужни део умре пре истека рока за постављање захтева, то право припада његовим наследницима, у року од шест месеци од његове смрти.

6. Разбаштињење нужних наследника

а) Искључење нужних наследника

Узроци искључења

Члан 61.

Завешталац може искључити из наслеђа нужног наследника који се повредом неке законске или моралне обавезе теже огрешио о њега (ако се увредљиво или грубо односио према завештаоцу, ако је умишљајно учинио кривично дело према завештаоцу, његовом детету, усвојенику, брачном другу или родитељу, ако се одао нераду и непоштеном животу).

Искључење може бити потпуно или делимично.

Услови пуноважности искључења

Члан 62.

Искључење мора бити учињено у облику потребном за завештање.

Искључење мора бити изражено на несумњив начин, а пожељно је навести и узрок искључења.

Узрок искључења мора постојати у време оставиоцеле смрти.

Доказивање основаности искључења терети оног ко се на искључење позива.

Последице искључења

Члан 63.

Искључени губи наслеђе у мери у којој је искључен.

Права осталих који могу наследити одређују се као да је искључени умро пре оставиоца.

б) Лишење нужних наследника

Члан 64.

Ако је потомак који има право на нужни део презадужен или је расипник, завешталац га може у целини или делимично лишити нужног дела у корист потомака лишеног.

Лишење мора бити учињено у облику потребном за завештање.

Члан 65.

Лишење је пуноважно само ако у тренутку смрти оставиоцеле лишени има малолетно дете или малолетног унука од раније умрлог детета.

Исто важи и ако лишени има пунолетно дете или пунолетног унука од раније умрлог детета, који су неспособни за привређивање.

II. УРАЧУНАВАЊЕ ПОКЛОНА И ИСПОРУКА У НАСЛЕДНИ ДЕО

Урачунавање поклона

Члан 66.

Законском наследнику урачунава се у његов наследни део поклон који је ма на који начин добио од оставиоца.

Плодови и друге користи које је наследник од поклоњене ствари или права имао до смрти оставиоцeve не урачунавају му се у наследни део.

Када се поклон не урачунава

Члан 67.

Поклон се наследнику не урачунава у наследни део ако је оставилац у време поклона или доцније, или у завештању, изјавио да се поклон неће урачунати, или се из околности може закључити да је то била намера оставиоцeve.

Тиме се не дира у правила о нужном делу.

Урачунавање испоруке

Члан 68.

Испорука остављена законском наследнику урачунава се у његов наследни део ако из завештања не следи што друго.

Како се урачунавају поклони и испоруке

Члан 69.

Поклони и испоруке урачунавају се тако што најпре остали законски наследници добијају из заоставштине одговарајућу вредност, па се после тога остатак дели међу наследницима.

Ако је заоставштина недовољна да остали наследници добију одговарајућу вредност, наследник коме се врши урачунавање није дужан вратити ишта од примљеног.

Тиме се не дира у правила о нужном делу.

Право наследника који се одрекао наслеђа

Члан 70.

Наследник који се одрекао наслеђа задржава поклон само у границама у којима не дира у нужни део осталих наследника.

Наследник који се одрекао наслеђа може захтевати испоруку само у границама у којима не дира у нужни део осталих наследника.

Поклони учињени лицу уместо кога наследник долази на наслеђе

Члан 71.

Поклони учињени лицу уместо кога наследник долази на наслеђе због смрти, одрицања од наслеђа, недостојности, искључења из наслеђа или лишења нужног дела урачунавају се наследнику у наследни део.

Одређивање вредности поклона при урачунавању

Члан 72.

При урачунавању поклона цени се вредност поклоњене ствари у тренутку урачунавања, али према њеном стању у време кад је поклоњена.

Ако се поклон састоји у осигурању

Члан 73.

Кад се поклон састоји у осигурању у корист поклонопримца, као вредност поклона узима се збир уплаћених премија ако је тај збир мањи од осигуране суме.

Ако је збир уплаћених премија већи од осигуране суме, као вредност поклона узима се осигурана сума.

Урачунавање наследничког дуга

Члан 74.

Наследнику се у његов део урачунава оно што је дуговао оставиоцу.

Уобичајени мањи поклони

Члан 75.

Уобичајени мањи поклони се не урачунавају у наследни део.

Трошкови издржавања наследника

Члан 76.

Оно што је утрошено на издржавање и обавезно школовање наследника не урачунава се у његов наследни део.

Суд одлучује о томе да ли ће се издаци које је оставилац учинио за даље школовање наследника урачунати у његов наследни део и колико, ценећи нарочито вредност заоставштине и трошкове школовања и оспособљавања за самосталан живот осталих наследника.

Ко може захтевати урачунавање

Члан 77.

Захтевати да се у наследни део једног наследника урачунавају поклони и испоруке могу само његови санаследници.

Глава трећа

НАСЛЕЂИВАЊЕ НА ОСНОВУ ЗАВЕШТАЊА (ТЕСТАМЕНТА, ПОСЛЕДЊЕ ВОЉЕ)

I. ЗАВЕШТАЊЕ

Појам завештања

Члан 78.

Завештање је једнострана, лична и увек опозива изјава воље за то способног лица којом оно распоређује своју имовину за случај смрти, у законом одређеном облику.

Завештајна (тестаментална) способност

Члан 79.

Завештање може сачинити лице које је навршило петнаест година живота и способно је за расуђивање.

Губитак способности за расуђивање после сачињеног завештања

Члан 80.

Губитак способности за расуђивање после сачињеног завештања не утиче на његову пуноважност. Изузетно, кад се битно измене прилике које су у време завештања биле завештаочева одлучујућа побуда, суд може, на захтев заинтересованог лица, ставити ван снаге поједине одредбе завештања или цело завештање ако завешталац то није могао учинити због губитка способности за расуђивање.

Захтев се може поставити у року од три године од дана проглашења завештања.

Воља за сачињавање завештања

Члан 81.

Завештаваочева воља за сачињавање завештања мора бити озбиљна, стварна и слободна.

Намера за сачињавање завештања

Члан 82.

Завештаочева намера за сачињавање завештања мора бити одређена и безусловна.

Облик завештања

Члан 83.

Завештање мора бити сачињено у облику и под условима одређеним законом.

II. ОБЛИЦИ ЗАВЕШТАЊА

1. Врсте облика

а) Својеручно завештање

Члан 84.

Завешталац који зна да чита и пише може завештање сачинити тако што ће га својом руком написати и потписати.

За пуноважност својеручног завештања није нужно да се у њему назначи датум када је сачињено, али је то пожељно.

б) Писмено завештање пред сведоцима

Члан 85.

Завешталац који зна да чита и пише може завештање сачинити тако што ће пред два сведока изјавити да је већ сачињено писмено прочитао, да је то његова последња воља и потом се на писмену својеручно потписати.

Сведоци се истовремено потписују на самом завештању, а пожељно је да се назначи њихово својство сведока.

в) Судско завештање

Сачињавање судског завештања

Члан 86.

Судско завештање сачињава се по правилима која важе за састављање исправа ако овим законом није друкчије одређено.

Судско завештање ако је завешталац у стању да га прочита

Члан 87.

Завештање може по казивању завештаоца сачинити судија, пошто претходно утврди завештаочев идентитет.

Пошто завешталац такво завештање прочита и потпише, судија на самом завештању потврђује да га је завешталац у његовом присуству прочитао и потписао.

Судско завештање ако завешталац није у стању да га прочита

Члан 88.

Кад завешталац није у стању да прочита завештање које му је сачинио судија, овај га завештаоцу чита у присуству два сведока, па онда завешталац у присуству истих сведока изјављује да је то његово завештање и потом завештање потписује или ставља на њега свој рукознак.

Сведоци се истовремено потписују на самом завештању.

Судија је дужан на самом завештању потврдити да су све ове радње учињене.

Ако је завештање сачињено у другом суду

Члан 89.

Када је завештање сачињено у суду на чијем подручју завешталац нема пребивалиште, суд је дужан о томе одмах извести суд на чијем подручју завешталац има пребивалиште.

Предавање завештања суду

Члан 90.

Завешталац може својеручно завештање, писмено завештање пред сведоцима и судско завештање поверити на чување надлежном суду у отвореном или затвореном омоту.

Суд ће о пријему завештања сачинити записник и завештање ставити у засебан омот који ће се запечатити и чувати у суду.

г) Конзуларно завештање

Члан 91.

Завештаоцу може у иностранству завештање сачинити конзуларни представник или дипломатски представник Савезне Републике Југославије који обавља конзуларне послове, по правилима која важе за састављање судског завештања.

д) Међународно завештање

Пуноважност међународног завештања

Члан 92.

Међународно завештање је пуноважно без обзира на место где је сачињено и на то где се налазе добра завештаочева, без обзира на држављанство завештаоца, на његово пребивалиште или боравиште, ако је сачињено у облику међународног завештања, у складу са одредбама члана 93. до члана 101. овог закона.

Ништавост међународног завештања не утиче на његову пуноважност као завештања друге врсте.

Члан 93.

Одредбе овог закона о међународном завештању не примењују се на облике завештања које су у истом писмену сачинила два или више лица.

Облик међународног завештања

Члан 94.

Међународно завештање мора бити сачињено у писменом облику, али га завешталац не мора својеручно написати.

Међународно завештање може бити сачињено на било ком језику, руком или на неки други начин.

Надлежност за сачињавање међународног завештања

Члан 95.

Овлашћена лица за поступање при сачињавању међународног завештања су лица одређена према одредбама чл. 87, 88, 91, 108. и 109. овог закона.

Изјава завештаоца

Члан 96.

У присуству два сведока и лица овлашћеног за састављање међународног завештања, завешталац изјављује да је сачињено писмено његово завештање и да је упознат с његовом садржином.

Завешталац није дужан да са садржином међународног завештања упозна сведоке, нити овлашћено лице.

Потписивање међународног завештања

Члан 97.

У присуству сведока и овлашћеног лица завешталац потписује завештање или, ако га је претходно потписао, признаје и потврђује потпис за свој.

Ако завешталац није у стању да се потпише, саопштава разлог овлашћеном лицу, које то забележава на завештању. Завешталац може затражити да га други, у његово име, потпише на завештању а овлашћено лице ће то забележити на завештању.

Сведоци и овлашћено лице у присуству завештаоца стављају истовремено своје потписе на завештање.

Члан 98.

Потписи се морају ставити на крају завештања.

Кад се завештање састоји од више листова, завешталац мора да потпише сваки лист или, ако он није у стању да се потпише, завештање може потписати други у његово име, или овлашћено лице.

Сваки лист завештања мора бити обележен бројем.

Датум сачињавања међународног завештања

Члан 99.

Датум сачињавања међународног завештања је датум под којим га је потписало овлашћено лице. Овлашћено лице тај датум ставља на крају завештања.

Тумач при сачињавању међународног завештања

Члан 100.

Кад је за сачињавање међународног завештања потребан тумач, одређује га овлашћено лице. Тумач мора испунити услове предвиђене за сведоке међународног завештања.

Изјава о чувању међународног завештања

Члан 101.

Ако не постоји обавезан пропис о чувању завештања, овлашћено лице пита завештаоца да ли жели дати изјаву о чувању завештања.

Место где завешталац има намеру да чува завештање забележава се у потврди коју издаје овлашћено лице.

Потврда о међународном завештању

Члан 102.

Овлашћено лице приложиће међународном завештању потврду, на обрасцу прописаном одговарајућом међународном конвенцијом.

Члан 103.

Потврда се саставља у два примерка, од којих један чува овлашћено лице, а други предаје завештаоцу.

Члан 104.

Потврда овлашћеног лица узима се као довољан доказ формалне пуноважности писмена као међународног завештања, све докле се не докаже супротно.

Члан 105.

Непостојање или неправилност потврде не утиче на формалну пуноважност међународног завештања сачињеног у складу са одредбама овог закона.

Опозив међународног завештања

Члан 106.

Међународно завештање се може опозвати исто као и остали облици завештања, према овом закону.

Тумачење и примена одредаба о међународном завештању

Члан 107.

При тумачењу и примени одредаба овог закона о међународном завештању водиће се рачуна о његовом међународном обележју и потреби његовог једнообразног тумачења.

ђ) Бродско завештање

Члан 108.

Завештаоцу може на југословенском броду завештање сачинити заповедник брода, по правилима која важе за састављање судског завештања.

Тако сачињено завештање престаје да важи по истеку тридесет дана од дана повратка завештаоца у Савезну Републику Југославију.

е) Војно завештање

Члан 109.

За време мобилизације или рата, завештање оном ко је на војној дужности може сачинити командир чете и други старешина његовог или вишег ранга, или неко други у присуству неког од тих старешина, као и сваки старешина одвојеног одреда, а по правилима која важе за сачињавање судског завештања.

Тако сачињено завештање престаје да важи по истеку шездесет дана од дана завршетка рата, а ако је завешталац раније или доцније демобилисан - по истеку тридесет дана од дана демобилисања.

ж) Усмено завештање

Члан 110.

Завешталац може последњу вољу усмено изрећи пред три истовремено присутна сведока ако због изузетних прилика не може сачинити писмено завештање.

Усмено завештање престаје да важи по истеку тридесет дана од дана престанка прилика у којима је сачињено.

Дужност сведока усменог завештања

Члан 111.

Сведоци пред којима је завешталац усмено изрекао своју последњу вољу дужни су да без одлагања написмено саставе завештаочеву изјаву и да је што пре предају суду, или да је усмено понове пред судом износећи при том када је, где и у којим приликама завешталац изрекао своју последњу вољу.

Извршење те дужности није услов пуноважности усменог завештања.

2. Правила о завештајним сведоцима

Ко може бити сведок

Члан 112.

Завештајни сведоци морају бити писмени, пунолетни и пословно потпуно способни, изузев код усменог завештања, када сведоци не морају бити писмени.

Сведоци међународног и писменог завештања пред сведоцима морају знати и језик на ком завешталац изјављује да је завештање његово, а сведоци усменог и судског завештања морају знати и језик на коме је завештање сачињено.

Ко не може бити сведок

Члан 113.

Не могу бити завештајни сведоци нити могу сачинити завештање по завештаочевом казивању у својству судије, односно овлашћеног лица ако се завештање сачињава по правилима судског завештања: потомци завештаоचेви, његови усвојеници и њихови потомци, његови преци и усвојиоци, његови сродници у побочној линији до четвртог степена сродства закључно, брачни другови свих тих лица и брачни друг завештаоцев.

То не важи за усмено завештање.

III. САДРЖИНА ЗАВЕШТАЊА

1. Постављање наследника

Члан 114.

Завештањем се може поставити један или више наследника.

Наследник на основу завештања је онај коме је завешталац оставио целокупну имовину или део те имовине одређен према њеној целини.

Наследником се сматра и онај коме је завештањем остављена једна или више одређених ствари или права ако је завешталац хтео да тај буде наследник.

Одређеност наследника и других корисника

Члан 115.

Наследници, испорукопримци и други којима су остављене какве користи морају бити одређени или одредиви.

Одредиви су ако завештање садржи податке на основу којих се може утврдити ко су они.

Замена наследника

Члан 116.

Завештањем може бити одређен онај коме ће припасти наследство ако постављени наследник не може или неће да наследи.

Исто важи и за испоруку.

2. Остављање испоруке

Члан 117.

Завештањем може бити остављена једна или више испорука.

3. Располагање у дозвољене сврхе и оснивање задужбине

Члан 118.

Завешталац може наредити да се каква ствар или право, део имовине или цела имовина употребе у дозвољене сврхе.

Завешталац може наредити оснивање задужбине и одредити средства за постизање њеног циља.

4. Услови и рокови

Члан 119.

Завешталац може у појединим одредбама завештања поставити услове и рокове.

а) Услови

Кад се услов сматра непостојећим

Члан 120.

Услови противни принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима сматрају се непостојећим.

Непостојећим се сматрају и немогући, неразумљиви и противречни услови.

Непостојећим се сматра и услов остварен пре оставиоачеве смрти ако из завештања не следи да услов треба поновити.

Кад се услов сматра оствареним или неоствареним

Члан 121.

Сматра се да је услов остварен ако његово остварење, противно начелу савесности и поштења, спречи онај на чији је терет одређен.

Сматра се да услов није остварен ако његово остварење, противно начелу савесности и поштења, проузрокује онај у чију је корист одређен.

Ако на место условно постављеног наследника долази неко други

Члан 122.

Кад на место условно постављеног наследника долази ко други, сматраће се да га услов не терети ако из завештања не следи што друго.

Посебна правила о одложном услову

Члан 123.

Остварење одложног услова нема повратно дејство ако из завештања не следи што друго. Негативан одложни услов сматра се позитивним раскидним условом.

б) Рокови

Члан 124.

Рок који никада не може наступити или је непримерено дуг сматра се непостојећим.

Кад је очигледно да се завешталац преварио само у прерачунавању времена, дужину рока одредиће суд, према завештаоачевој правој намери.

Истек одложног рока нема повратно дејство ако из завештања не следи што друго.

в) Ако је наследник постављен под одложним условом или роком

Члан 125.

Ако је наследник постављен под одложним условом или роком, заоставштина припада на уживање оставиочевим законским наследницима ако из завештања не следи што друго.

Оставиочеви законски наследници тада за оставиочеве дугове, испоруке и налоге одговарају само стварима и правима из заоставштине.

Ако се одложни услов оствари или рок истекне

Члан 126.

Кад се одложни услов оствари или рок истекне, постављени наследник заоставштину наслеђује у својину.

Ако се одложни услов не оствари

Члан 127.

Ако се одложни услов не оствари, заоставштину у својину наслеђују оставиочеви законски наследници ако из завештања не следи што друго.

Исто важи и кад постављени наследник не доживи остварење одложног услова или истек рока.

2) Ако је наследник постављен под раскидним условом или роком

Члан 128.

Кад је наследник постављен под раскидним условом или роком, он има положај уживаоца заоставштине.

Наследник тада за оставиочеве дугове, испоруке и налоге одговара само стварима и правима из заоставштине.

Ако се раскидни услов оствари или рок истекне

Члан 129.

Кад се раскидни услов оствари или рок истекне, заоставштину у својину наслеђују оставиочеви законски наследници ако из завештања не следи што друго.

Ако постављени наследник не доживи истек раскидног рока, заоставштину у својину наслеђују оставиочеви законски наследници иако из завештања не следи што друго.

Члан 130.

Онај ко долази на место наследника постављеног под раскидним условом или роком не мора доживети остварење услова, односно истек рока.

Тада његов наследни део наслеђују његови наследници.

Ако се раскидни услов не оствари

Члан 131.

Ако се раскидни услов не оствари, постављени наследник наслеђује заоставштину у својину.

Ако постављени наследник не доживи остварење раскидног услова, заоставштину у својину наслеђују његови наследници.

5. Налози

Члан 132.

Завешталац може наложити наследнику или испорукопримцу да нешто учини или се уздржи од нечега што би иначе био овлашћен да учини, али тако да између обавезног лица и корисника налога не настане облигациони однос.

Налози противни принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима сматрају се непостојећим.

Непостојећим се сматрају и немогући, неразумљиви и противречни налози.

Члан 133.

Кад завешталац пропусти да одреди рок за испуњење налога, извршилац завештања или лице које за то има правни интерес може захтевати да суд одреди примерени рок испуњења.

Ако обавезно лице не може или неће да наследи, налог терети оног ко уместо њега долази на наслеђе ако из завештања не следи што друго.

Неиспуњење налога

Члан 134.

Неиспуњење налога кривицом обавезног лица има дејство остварења раскидног услова.

Право на тужбу за утврђење престанка права због неиспуњења налога има извршилац завештања и лице које за то има правни интерес.

6. Тумачење завештања

Члан 135.

Одредбе завештања треба тумачити према правој намери завештаоачевој.

Кад се права намера завештаоачева не може утврдити, завештање се тумачи у смислу који је повољнији за законске наследнике или оне којима је завештањем наложена каква обавеза.

а) Припадање наследства

Ако је постављен само један наследник

Члан 136.

Кад завешталац постави једног наследника а не одреди његов наследни део, он наслеђује целокупну заоставштину.

Кад завешталац постави једног наследника и одреди његов наследни део (половина, трећина и слично), остатак наслеђују законски наследници.

Ако је постављено више наследника а нису одређени делови

Члан 137.

Кад завешталац постави наследника а не одреди њихове наследне делове, они наслеђују на једнаке делове.

Ако је постављено више наследника са одређеним деловима

Члан 138.

Кад завешталац постави више наследника и одреди им наследне делове који не исцрпљују целокупну заоставштину, остатак наслеђују законски наследници.

Ако су једни наследници постављени с деловима, а други без делова

Члан 139.

Кад завешталац постави наследнике тако да једнима одреди наследне делове, а другима не одреди, они чији део није одређен остатак заоставштине наслеђују на једнаке делове.

У случају кад ништа не преостане наследницима чији део није одређен, делови наследника са одређеним делом сразмерно се смањују све докле наследници с неодређеним делом не добију део који је једнак делу наследника чији је одређени део најмањи.

Кад су делови наследника са одређеним деловима једнаки, а ништа не преостане наследницима чији делови нису одређени, делови наследника са одређеним деловима сразмерно се смањују све докле сви постављени наследници не добију једнаке делове.

б) Прираштај

Члан 140.

Кад завешталац постави више наследника, а не одреди њихове наследне делове, део наследника који не може или неће да наследи једнако прираста осталим постављеним наследницима.

Кад завешталац постави наследнике тако да једнима одреди наследне делове, а другима не одреди, део наследника који не може или неће да наследи једнако прираста само наследницима чији делови нису одређени.

Кад завешталац постави наследнике и свима одреди наследне делове, део наследника који не може или неће да наследи припада законским наследницима.

IV. ИСПОРУКА

1. Општа правила

Садржина испоруке

Члан 141.

Завешталац може једну или више ствари или права оставити неком одређеном или одредивом лицу, или наложити наследнику да из онога што му је остављено да неку ствар или право неком лицу, или му исплати суму новца, или га ослободи каквог дуга, или га издржава или, уопште у његову корист нешто учини или се уздржи од каквог чињења, или да нешто трпи.

Таквим се завештањем по правилу не поставља наследник, већ се оно назива испоруком, лице коме је намењено испорукопримцем, а онај кога испорука терети назива се дужником испоруке.

Подиспорука

Члан 142.

Испорука може бити наложена и испорукопримцу и тада се назива подиспоруком, а лице коме је остављена - подиспорукопримцем.

Намирење поверилаца пре испорукопримаца

Члан 143.

Завештаочеви повериоци се намирују пре испорукопримаца.

Смањење испорука и налога

Члан 144.

Наследник није дужан испунити испоруку или налог ако се тиме дира у његов нужни део.

Исто важи и за испорукопримца ако вредност подиспоруке или налога које треба да испуни премаша вредност њему остављене испоруке.

У тим случајевима све испоруке и налози смањују се у истој сразмери ако из завештања не следи што друго.

Ко су дужници испоруке

Члан 145.

Испорукопримац може испоруку захтевати од оног коме је њено испуњење наложено.

Кад је испуњење наложено неколицини, свако одговара сразмерно делу заоставштине који добија ако из завештања не следи што друго.

Када завешталац пропусти да одреди ко је дужник испоруке, испуњење терети све законске и завештајне наследнике, сразмерно њиховим наследним деловима.

Право испорукопримца ако дужник испоруке не наследи

Члан 146.

Испорукопримац може испоруку захтевати и ако дужник испоруке не може или неће да наследи.

Тада испорука терети оног ко уместо дужника испоруке долази на наслеђе ако из завештања не следи што друго.

Одговорност испорукопримца за дугове завештаоца

Члан 147.

Испорукопримац не одговара за дугове завештаоца.

Завешталац може наредити да испорукопримац одговара за све или неке његове дугове, у границама вредности испоруке.

Када испорука пада

Члан 148.

Испорука пада ако испорукопримац умре пре завештаоца, или се одрекне испоруке, или је недостојан.

Тада предмет испоруке остаје оном ко је био дужан да је испуни ако из завештања не следи што друго.

Члан 149.

Испорука пада и ако завешталац отуђи или потроши индивидуално одређени предмет испоруке или тај предмет иначе престане да постоји за живота завештаоцевог.

Испорука пада и ако после смрти завештаоца њено испуњење постане немогуће због догађаја за које дужник испоруке не одговара.

2. Посебне врсте испоруке

Испорука остављена завештаоцевом повериоцу

Члан 150.

Кад завешталац испоруку остави свом повериоцу, он има право да поред испоруке тражи и испуњење потраживања ако из завештања не следи што друго.

Кад завешталац свом повериоцу остави ствар коју му је дуговао, он ствар може захтевати као испорукопримац или као оставиочев поверилац.

Испорука остављена завештаоцевом дужнику

Члан 151.

Испорука остављена завештаоцевом дужнику има дејство отпуштања дуга ако из завештања не следи што друго.

Испорука завештаоцевог потраживања

Члан 152.

Кад је предмет испоруке завештаоцево потраживање, дужник испоруке је обавезан да га уступи испорукопримцу.

Испорука ствари одређених по роду

Члан 153.

Кад су предмет испоруке ствари одређене по роду, а није одређена њихова количина, тада све те ствари које се затекну у заоставштини припадају испорукопримцу ако из завештања не следи што друго.

Кад су предмет испоруке ствари одређене по роду, а нема их у заоставштини, дужник испоруке је обавезан да их прибави и преда испорукопримцу.

Испорука пада ако су предмет испоруке ствари одређене по роду, а нема их у заоставштини, нити је њихова количина одређена или одредива.

3. Застарелост испоруке

Члан 154.

Право да се захтева испорука застарева за једну годину од дана када је испорукопримац сазнао за то право и био овлашћен да тражи испоруку.

V. НЕВАЖНОСТ ЗАВЕШТАЊА

1. Ништавост завештања

Ништавост завештања због повреде принудних прописа, јавног поретка или добрих обичаја

Члан 155.

Завештање је ништаво ако је његова садржина противна принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима.

Ништавост завештања због завештајне неспособности

Члан 156.

Ништаво је завештање лица које није завршило петнаест година живота и лица које је због неспособности за расуђивање потпуно лишено пословне способности.

Ништавост фалсификованог завештања

Члан 157.

Фалсификовано завештање је ништаво.

Делимична ништавост завештања

Члан 158.

Ништавост неке одредбе завештања не повлачи ништавост и самог завештања ако оно може опстати без ништаве одредбе или ако та одредба није била одлучујућа побуда због које је завештање сачињено.

Члан 159.

Ништава је одредба завештања којом завешталац одређује наследника свом наследнику или испорукопримцу.

Ништава је одредба завештања којом завешталац свом наследнику или испорукопримцу забрањује да отуђи ствар или право које му је оставио.

Ништава је одредба завештања којом се забрањује или ограничава деоба наследства.

Члан 160.

Ништаве су оне одредбе судског, конзумног, међународног, бродског и војног завештања којима се нешто оставља судији, односно овлашћеном лицу, као и брачним друговима, прецима, потомцима и браћи и сестрама тих лица.

Ништаве су оне одредбе писменог завештања пред сведоцима, судског, конзуларног, међународног, бродског и војног завештања којима се нешто оставља завештајним сведоцима, као и брачним друговима, прецима, потомцима и браћи и сестрама сведока.

Ништаве су оне одредбе усменог завештања којима се нешто оставља завештајним сведоцима, њиховим брачним друговима, прецима, потомцима и сродницима у побочној линији до четвртог степена сродства закључно, као и брачним друговима свих тих лица.

Истицање ништавости

Члан 161.

На ништавост суд пази по службеној дужности и на њу се може позвати свако заинтересовано лице.

Неограничено истицање ништавости

Члан 162.

Право на истицање ништавости не гаси се.

Тиме се не дира у правила о одржају, стицању од невластника и застарелости потраживања.

Последице ништавости завештања

Члан 163.

Ништаво завештање сматра се завештањем које никада није ни било сачињено.

2. Рушљивост завештања

Када је завештање рушљиво

Члан 164.

Завештање је рушљиво ако га је сачинио онај ко није имао завештајну способност, ако је у време завештања било мана завештаочеве воље и ако при сачињавању завештања нису поштовани облик и услови одређени законом.

Право на истицање рушљивости гаси се истеком законом одређеног рока.

Ко може захтевати поништај завештања због рушљивости

Члан 165.

Поништај завештања због рушљивости може захтевати само лице које за то има правни интерес.

Рушљивост завештања због завештајне неспособности

Члан 166.

Рушљиво је завештање лица које је у тренутку његовог сачињавања било неспособно за расуђивање.

Рушљивост завештања због мана завештаочеве воље

Члан 167.

Рушљивост је завештање сачињено под утицајем принуде, претње и преваре или у заблуди о чињеницама које су завештаоца побудиле да сачини завештање.

Рушљивост одредаба завештања које су сачињене под утицајем принуде, претње и преваре или су сачињене у заблуди не повлачи рушљивост преосталог дела завештања ако оно може опстати без рушљиве одредбе или ако та одредба није била одлучујућа побуда због које је завештање сачињено.

Рушљивост завештања због повреде облика завештања

Члан 168.

Рушљиво је завештање које није сачињено у облику и под условима одређеним законом.

Рок за поништај завештања због завештајне неспособности и мана воље

Члан 169.

Поништај завештања рушљивог због завештајне неспособности и мана завештаоачеве воље може се захтевати у року од једне године од дана сазнања за постојање узрока рушљивости, а најкасније у року од десет година од дана проглашења завештања.

Рок од једне године не може почети да тече пре проглашења завештања.

Поништај завештања према несавесном лицу може се захтевати у року од двадесет година од дана проглашења завештања.

Рок за поништај завештања због повреде облика

Члан 170.

Поништај завештања рушљивог због повреде облика и непоштовања услова одређених законом може се захтевати у року од једне године од дана сазнања за завештање, а најкасније у року од десет година од дана проглашења завештања.

Рок од једне године не може почети да тече пре проглашења завештања.

VI. ДОКАЗИВАЊЕ УНИШТЕНОГ, ИЗГУБЉЕНОГ ИЛИ СКРИВЕНОГ ЗАВЕШТАЊА

Члан 171.

Завештање које је уништено, изгубљено или скривено после смрти завештаоачеве, или пре његове смрти али без његовог знања и воље, производи дејство пуноважног завештања ако заинтересовано лице докаже да је завештање постојало, да је уништено, изгубљено или скривено, да је било сачињено у облику прописаном законом и ако докаже садржину завештања.

VII. ИЗВРШИОЦИ ЗАВЕШТАЊА

Одређивање извршиоца завештања

Члан 172.

У завештању може бити одређен један или више извршилаца завештања.

Извршилац завештања може бити свако ко је пословно потпуно способан.

Извршилац завештања не мора се примити те дужности.

Кад завештањем није одређен извршилац или је одређен а не прими се дужности, извршиоца може поставити суд, ако нађе да је то неопходно, а нарочито ако је завешталац одредио налоге, услове или рокове.

Дужности извршиоца завештања

Члан 173.

Кад завешталац није што друго одредио, дужност је извршиоца завештања нарочито да се стара о чувању заоставштине, да њоме управља, да се стара о исплати дугова и испорука и уопште да се стара да завештање буде извршено онако како је завешталац хтео.

Ако има више извршилаца, они заједно врше поверене им дужности ако из завештања не следи што друго.

Полагање рачуна и награда извршиоцу

Члан 174.

Извршилац завештања дужан је положити суду рачун о свом раду.

Извршилац завештања има право на накнаду трошкова и награду за свој труд које му се исплаћују на терет заоставштине, према одлуци суда.

Опозив извршиоца завештања

Члан 175.

Суд може, на предлог или по службеној дужности, опозвати извршиоца завештања ако његов рад није у складу с вољом завештаоачевом или са законом.

VIII. ОПОЗИВ ЗАВЕШТАЊА

Појам опозива

Члан 176.

Завешталац увек може у целини или делимично опозвати завештање.
Завештање се опозива изјавом датом у било ком облику у коме се може и сачинити.
Завешталац може писмено завештање опозвати и уништењем писмена.

Однос ранијег и доцнијег завештања

Члан 177.

Кад се доцнијим завештањем изричито не опозове раније, одредбе ранијег завештања остају на снази ако нису супротне одредбама доцнијег.

Ако завешталац уништи доцније завештање, на снази је раније завештање ако из околности не произлази што друго.

Располагање индивидуално одређеном ствари или правом

Члан 178.

Завештаочево располагање индивидуално одређеном завешталом ствари или правом има дејство опозива завештања те ствари или права.

Глава четврта

УГОВОРИ У НАСЛЕДНОМ ПРАВУ

I. УГОВОР О НАСЛЕЂИВАЊУ И УГОВОР О БУДУЋЕМ НАСЛЕДСТВУ ИЛИ ИСПОРУЦИ

Ништавост уговора о наслеђивању

Члан 179.

Ништав је уговор којим неко своју имовину или њен део оставља у наслеђе свом саговорачу или неком трећем.

Ништавост уговора о будућем наследству или испоруци

Члан 180.

Ништав је уговор којим неко отуђује наследство коме се нада, као и сваки уговор о наследству неког трећег ко је жив.

Ништав је уговор о испоруци или другој користи којима се један уговорник нада из наследства које није отворено.

Ништавост уговора о садржини завештања

Члан 181.

Ништав је уговор којим се завешталац обавезује да унесе или не унесе какву одредбу у завештање или да какву одредбу из свог завештања опозове или не опозове.

II. УГОВОР О УСТУПАЊУ И РАПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА

Члан 182.

Предак може уговором својим потомцима уступити и разделити имовину.

Услови пуноважности уговора

Члан 183.

Уговор је пуноважан само ако су се са уступањем и расподелом сагласили сви уступичеви потомци који ће по закону бити позвани да га наследе.

Ако неки потомак није дао сагласност за уступање и расподелу имовине, може је дати накнадно.

Уговор је пуноважан и ако потомак који није дао сагласност умре пре уступеоца или се одрекне наслеђа или је недостојан а не остави потомство.

Облик

Члан 184.

Уговор мора бити сачињен у писменом облику и оверен од судије који је дужан да пре овере прочита странкама уговор и нарочито их упозори да уступљена имовина не улази у уступичеву заоставштину и да се њоме не могу намирити нужни наследници.

У супротном, уговор је ништав.

Судија на самом уговору потврђује да су те радње учињене.

Предмет уговора

Члан 185.

Уговор може обухватити само уступиочеву имовину која постоји у часу уступања и расподеле, у целини или делимично.

Ништава је одредба уговора која предвиђа расподелу добара која ће се затећи у уступиочевој заоставштини.

Уступљена имовина не улази у заоставштину

Члан 186.

Кад предак умре, његову заоставштину чине добра која нису обухваћена уговором о уступању и расподели, као и добра која је накнадно стекао.

Кад се уступљени делови сматрају као поклон

Члан 187.

Кад се са уступањем и расподелом није сагласио неки од потомака који је постао наследник, делови имовине који су уступљени осталим наследницима сматрају се као поклон.

Задржавање разних права

Члан 188.

При уступању и расподели, уступилац може за себе или свог брачног друга, или за обоје, или за ког другог задржати право уживања на свим или неким уступљеним добрима, може уговорити доживотну ренту у стварима или новцу, доживотно издржавање или какву другу накнаду.

Кад су уживање или доживотна рента уговорени за уступеоца и његовог брачног друга заједно, па једно од њих умре, уживање или рента припадају у целини другоме до његове смрти ако што друго није уговорено или ако што друго не произлази из околности.

Право уступиочевог брачног друга

Члан 189.

Уступилац може уговором обухватити и свог брачног друга, ако се брачни друг сагласи, и тада он има исти положај као и уступиочеви потомци.

Кад брачни друг није обухваћен уступањем и расподелом, његово право на нужни део остаје недирнуто, а делови уступиочеве имовине који су раздељени његовим потомцима сматрају се као поклон.

У сваком случају, уговор између потомака остаје на снази.

Дугови уступиочеви и побијање уступања

Члан 190.

Потомци између којих је уступилац поделио своју имовину не одговарају за његове дугове ако што друго није уговорено.

Уступиочеви повериоци могу уговор побијати под условима за побијање бесплатних располагања.

Обавеза јемства

Члан 191.

Обавеза јемства која после деобе настаје међу санаследницима, настаје и међу потомцима и после уступања и расподеле.

Опозив

Члан 192.

Уступилац може захтевати да му потомак врати све што је примио ако је потомак показао грубу неблагодарност према њему.

Исто право има уступилац и ако потомак њему или коме другом не даје издржавање одређено уговором о уступању и расподели, или не намири уступиочеве дугове.

У другим случајевима неизвршења терета одређених уговором о уступању и расподели, суд, водећи рачуна о важности терета за уступеоца и другим околностима, одлучује да ли уступилац има право на враћање датих добара, или право да тражи принудно извршење терета.

Право потомка после опозива

Члан 193.

Потомак који је вратио примљено може после смрти уступиочеве захтевати нужни део.

При утврђивању његовог нужног дела делови имовине које је оставилац уступио осталим потомцима и брачном другу сматраће се као поклон.

III. УГОВОР О ДОЖИВОТНОМ ИЗДРЖАВАЊУ

Појам уговора

Члан 194.

Уговором о доживотном издржавању обавезује се прималац издржавања да се после његове смрти на даваоца издржавања пренесе својина тачно одређених ствари или каква друга права, а давалац издржавања се обавезује да га, као накнаду за то, издржава и да се брине о њему до краја његовог живота и да га после смрти сахрани.

Прималац издржавања уговором може обухватити само ствари или права постојећа у тренутку закључења уговора.

Ако што друго није уговорено, обавеза издржавања нарочито обухвата обезбеђивање становања, хране, одеће и обуће, одговарајућу негу у болести и старости, трошкове лечења и давања за свакодневне уобичајене потребе.

Облик

Члан 195.

Уговор о доживотном издржавању мора бити закључен у писменом облику и оверен од судије који је дужан да пре овере прочита странкама уговор и примаоца издржавања нарочито упозори на то да имовина која је предмет уговора не улази у његову заоставштину и да се њоме не могу намирити нужни наследници.

У супротном, уговор је ништав.

Посебан случај ништавости уговора

Члан 196.

Ништав је уговор у коме је давалац издржавања физичко или правно лице које се у оквиру свог занимања, односно делатности и стара о примаоцу издржавања (медицинско особље, болнице, различите агенције и слично), ако претходно за уговор није добијена сагласност надлежног органа старатељства.

Доживотно издржавање више лица

Члан 197.

Кад је доживотно издржавање уговорено за двоје или више лица, свако од њих има засебно право на одређена давања и чињења.

Доживотно издржавање у корист трећег лица

Члан 198.

Кад је доживотно издржавање уговорено у корист трећег лица, давалац издржавања стиче својину на предметима уговора у тренутку смрти његовог сауговорача ако уговором није одређено да својина прелази у тренутку смрти трећег лица.

Обавеза издржавања траје до смрти трећег лица.

Обезбеђивање права из уговора

Члан 199.

Давалац издржавања може своје право из уговора обезбедити уписом у јавној књизи.

Исто право после смрти сауговорача даваоца издржавања има и треће лице у чију је корист издржавање уговорено.

Непреносивост права

Члан 200.

Потраживања примаоца издржавања не могу се пренети на другога.

Раскид уговора због поремећених односа

Члан 201.

Ако се међусобни односи уговорника из било ког узрока толико поремете да постану неподношљиви, свако од њих може захтевати да суд раскине уговор.

Кад суд изрекне раскид, прималац издржавања је дужан дати накнаду за примљена давања и услуге.

Ако је до раскида дошло због кривице једне стране, друга страна има право на правичну накнаду.

Кад је доживотно издржавање уговорено у корист трећег лица, раскид уговора после смрти сауговорача даваоца издржавања може захтевати и лице у чију је корист издржавање уговорено.

Раскид уговора због промењених околности

Члан 202.

Ако се после закључења уговора околности толико промене да његово испуњење постане знатно отежано, суд може, на захтев једне или друге уговорнице, њихове односе изнова уредити или раскинути.

Суд може право примаоца издржавања преиначити у доживотну ренту ако се сагласе уговорнице.

Када је доживотно издржавање уговорено у корист трећег лица, раскид уговора после смрти сауговорача даваоца издржавања може захтевати и лице у чију је корист издржавање уговорено.

Право законских наследника примаоца издржавања

Члан 203.

На захтев законских наследника примаоца издржавања, суд може поништити уговор о доживотном издржавању ако због болести или старости примаоца издржавања уговор није представљао никакву неизвесност за даваоца издржавања.

Законски наследници могу поништај уговора захтевати у року од једне године од дана сазнања за уговор, а најкасније у року од три године од дана смрти примаоцеве.

Рок од једне године не може почети да тече пре смрти примаоцеве.

Смрт даваоца издржавања

Члан 204.

После смрти даваоца издржавања његове обавезе прелазе на његовог брачног друга и потомке који су позвани на наслеђе, ако пристану.

Ако они не пристану на продужење уговора о доживотном издржавању, уговор се раскида а они не могу захтевати накнаду за раније дато издржавање.

Члан 205.

Ако брачни друг и потомци даваоца издржавања нису у стању да преузму уговорне обавезе, могу захтевати накнаду од примаоца издржавања.

Суд ће ту накнаду одредити по слободној оцени ценећи имовно стање примаоца издржавања и оних који су били овлашћени на продужење уговора.

Глава пета

ПРЕЛАЗАК ЗАОСТАВШТИНЕ НА НАСЛЕДНИКЕ

I. ОТВАРАЊЕ НАСЛЕЂА

Смрт и проглашење лица за умрло

Члан 206.

Смрћу човеком отвара се његово наслеђе.

Исто дејство има и проглашење лица за умрло.

Када се отвара наслеђе лица проглашеног за умрло и почетак тока рокова

Члан 207.

Даном отварања наслеђа лица које је проглашено за умрло сматра се дан који је у решењу о проглашењу лица за умрло означен као дан смрти, а ако то у решењу није означено, даном отварања наслеђа сматра се први дан по истеку законом одређених рокова.

Рокови који по овом закону почињу да теку од дана отварања наслеђа теку од дана правноснажности решења о проглашењу лица за умрло.

Поступак са заоставштином ако су наследници непознати

Члан 208.

Кад није познато има ли наследника, суд ће огласом позвати лица која полажу право на наслеђе да се пријаве суду у року од једне године од дана објављивања огласа.

Оглас ће се истаћи на огласној табли суда, објавити у "Службеном листу Савезне Републике Југославије", "Службеном гласнику Републике Србије", а по потреби, и на други начин.

Ако има наговештаја да је пребивалиште или боравиште наследника у иностранству, оглас ће се објавити и у одговарајућем иностраном средству јавног обавештавања.

Члан 209.

Кад се по истеку рока од једне године од дана најкасније објављеног огласа не пријави ни један наследник, суд ће донети решење којим заоставштину предаје на уживање Републици Србији.

Република Србија стиче својину на предатим стварима у року од три године за покретне, а десет година за непокретне ствари, почев од отварања наслеђа.

Старалац заоставштине

Члан 210.

Ако није познато има ли наследника, или је њихово пребивалиште или боравиште непознато, као и у другим случајевима кад је то потребно, суд ће поставити привременог стараоца заоставштине.

Суд може привременог стараоца заоставштине поставити и на захтев оставиоцевих поверилаца, испорукопримаца или корисника налога.

О постављању привременог стараоца суд ће обавестити орган старатељства, који може поставити другог стараоца.

Члан 211.

Привремени старалац заоставштине је овлашћен да у име наследника тужи и буде тужен, да наплаћује потраживања, исплаћује дугове и испоруке и уопште да заступа наследнике.

II. СТИЦАЊЕ ЗАОСТАВШТИНЕ

1. Прелазак заоставштине на наследнике

Члан 212.

Заоставштина прелази по сили закона на оставиоачеве наследнике у тренутку његове смрти. Истовремено наследници стичу и право на одрицање од наслеђа.

а) Одрицање од наслеђа

Члан 213.

Наследник се може одрећи наслеђа изјавом пред судом до окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине.

Наследник се може одрећи наслеђа само у своје име.

Сматра се да наследник који се одрекао наслеђа никада није ни био наследник.

Природа изјаве о одрицању и њен поништај

Члан 214.

Ако је изјава о одрицању од наслеђа дата под условом или роком, сматраће се изјавом која не производи правно дејство.

Одрицање од наслеђа не може бити делимично.

Изјава о одрицању од наслеђа неопозива је.

Наследник који се одрекао наслеђа може захтевати поништај изјаве о одрицању ако је она последица принуде, претње, преваре или заблуде.

Наслеђивање права на одрицање од наслеђа

Члан 215.

Кад наследник умре пре окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине а не одрекне се наслеђа, право одрицања прелази на његове наследнике.

Одрицање у корист одређеног наследника

Члан 216.

Одрицање у корист одређеног наследника сматра се изјавом о пријему наслеђа уз истовремено уступање наследног дела.

По пријему уступљеног дела на односе између уступоца и пријемника примењују се правила о поклону.

Ко се не може одрећи наслеђа

Члан 217.

Наслеђа се не може одрећи наследник који се изричито или прећутно примио наслеђа.

Одрицање од наслеђа које није отворено

Члан 218.

Одрицање од наслеђа које није отворено ништаво је.

б) Пријем наслеђа

Прећутни пријем наслеђа

Члан 219.

Ако се до окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине наследник не одрекне наслеђа, сматраће се да се наслеђа примио.

Сматраће се да се примио наслеђа и наследник који је располагао целом заоставштином или њеним делом.

Мере које један наследник предузме само ради очувања заоставштине и мере текућег управљања не сматрају се пријемом наслеђа.

Ако је дата изјава о пријему наслеђа

Члан 220.

Ако је изјава о пријему наслеђа дата под условом или роком, сматраће се да услов или рок не постоје.

Пријем наслеђа не може бити делимичан.

Изјава о пријему наслеђа неопозива је.

Наследник који се примио наслеђа може захтевати поништај изјаве о пријему ако је она последица принуде, претње, преваре или заблуде.

2. Незастаривост права на захтевање заоставштине

Члан 221.

Право наследника да захтева заоставштину не застарева.

Тиме се не дира у правила о одржају, стицању од невластника и застарелости потраживања.

III. ОДГОВОРНОСТ НАСЛЕДНИКА ЗА ДУГОВЕ ОСТАВИОЧЕВЕ

Обим наследникове одговорности за дугове

Члан 222.

Наследник одговара за оставиочеве дугове до висине вредности наслеђене имовине.

Члан 223.

Наследник који се одрекао наслеђа не одговара за оставиочеве дугове.

Одговорност санаследника

Члан 224.

Санаследници солидарно одговарају за оставиочеве дугове, сваки до висине вредности свог наследног дела, без обзира на то да ли је извршена деоба наследства.

Дугови се међу санаследницима деле сразмерно њиховим наследним деловима ако из завештања не следи што друго.

Одвајање заоставштине

Члан 225.

Повериоци оставиочеве могу у року од три месеца од дана отварања наслеђа захтевати да се заоставштину одвоји од имовине наследника.

У том случају наследник не може располагати стварима и правима из заоставштине све докле се не наплате повериоци који су одвајање захтевали, а ако је тим стварима и правима до одвајања располагао, та располагања остају пуноважна.

Члан 226.

Повериоци наследникови не могу се намирити из одвојене заоставштине све докле се не намире оставиочеве повериоци који су захтевали одвајање.

Члан 227.

Повериоци оставиочеве који су захтевали одвајање могу своја потраживања наплатити само из заоставштине.

Одвојеној заоставштини суд може поставити стараоца.

IV. ДЕОБА НАСЛЕДСТВА

Право на деобу

Члан 228.

Деобу наследства може захтевати сваки наследник у свако доба, осим у невреме.
То право не може застарети.
Уговор којим се наследник одриче права да захтева деобу ништав је.

Наследничка заједница

Члан 229.

До деобе наследници заједнички управљају и располажу наследством.
Кад нема извршиоца завештања а наследници се не сложе о управљању наследством, суд ће, на захтев неког од њих, поставити управитеља који ће за све њих управљати наследством, или ће сваком наследнику одредити део наследства којим ће он управљати.

За управљање суд може поставити и неког од наследника.

Члан 230.

Управитељ може са одобрењем суда располагати стварима и правима из заоставштине ако је то потребно ради исплате трошкова или отклањања какве штете.

Уступање наследног дела пре деобе

Члан 231.

Сваки наследник може пре деобе свој наследни део, потпуно или делимично, пренети само на санаследника.

Уговор о преносу наследног дела мора оверити судија.

Уговор наследника о уступању наследног дела са оним ко није наследник само обавезује наследника да, по извршеној деоби, преда свој део сауговорачу, чиме сауговорач до деобе не добија никакво друго право.

Право наследника који је живео или привређивао у заједници са оставиоцем

Члан 232.

На захтев наследника који је живео или привређивао у заједници са оставиоцем, суд може, ако то изискује оправдана потреба, одлучити да му се оставе поједине ствари или групе ствари или права које би припале у део осталим наследницима, а да им он вредност тих ствари или права исплати у новцу у року који суд према околностима одреди.

За тако одређени износ ти наследници имају до исплате законску залогу на деловима заоставштине додељеним наследнику који је дужан да им изврши исплату.

Ако им исплата не буде извршена о року, они могу захтевати исплату потраживања или предају ствари које би им иначе припале на име наследног дела.

Члан 233.

Кад у заоставштини има пољопривредног земљишта, суд је дужан на право из претходног члана упозорити пољопривредника који је живео или привређивао у заједници са оставиоцем.

Деоба предмета домаћинства

Члан 234.

Предмети домаћинства веће вредности који служе свакодневним потребама оставиоцевог брачног друга и наследника који је с оставиоцем живео у истом домаћинству оставиће му се на његов захтев, а њихова ће се вредност урачунати у део тог наследника.

Ако вредност тих предмета премаши вредност наследног дела, наследник коме су предмети остављени исплатиће ту разлику осталим наследницима у новцу, о року који суд према околностима одреди.

Обавеза заштите међу наследницима после деобе

Члан 235.

Сваком наследнику остали наследници одговарају по самом закону ако му неко трећи, позивајући се на право засновано пре деобе, одузме ствар која је стављена у његов наследни део, или иначе смањи његово право.

Они јамче и за то да ствари стављене у његов део немају скривених недостатака.

Наследници јемче за постојање и наплативост оставиоцевог потраживања које је стављено у део једног наследника - до износа који му је стављен у део.

У свим случајевима јемства по овом члану сваки наследник јемчи и дугује накнаду сразмерно свом наследном делу.

Члан 236.

Обавеза јемства за постојање и наплативост потраживања траје три године по завршеној деоби, а за потраживања која доспевају после деобе - три године после доспелости обавезе.

Глава шеста

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 237.

Наслеђа отворена пре ступања на снагу овог закона расправиће се по прописима који су важили до дана његовог ступања на снагу.

На завештања, уговоре о доживотном издржавању и уговоре о уступању и расподели имовине за живота, који су сачињени до дана ступања на снагу овог закона, примениће се прописи који су важили у време њиховог сачињавања.

Члан 238.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

- 1) Закон о наслеђивању ("Службени гласник СРС", бр. 52/74, 1/80 и 25/82);
- 2) чланови 127, 176. и 181. Закона о ванпарничном поступку ("Службени гласник СРС", бр. 25/82 и 48/88);
- 3) став 2. члана 85. Закона о браку и породичним односима ("Службени гласник СРС", бр. 22/80 и 11/88 и "Службени гласник РС", бр. 22/93, 25/93 и 35/94).

Члан 239.

Овај закон ступа на снагу по протеку шест месеци од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".